

נשא: ברכת כהנים בחו"ל

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד ב

בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים את כפיהם כו'. תעניות ומעמדות מי איכא מוסף? - חסורי מיחסרה והכי קתני: בשלשה פרקים כהנים נושאים את כפיהן כל זמן שמתפללין, ויש מהן ארבעה פעמים ביום: שחרית, ומוסף, מנחה, ונעילת שערים. ואלו הן שלשה פרקים: תעניות, ומעמדות, ויום הכפורים. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: זו דברי רבי מאיר, אבל חכמים אומרים: שחרית ומוסף - יש בהן נשיאת כפים, מנחה ונעילה - אין בהן נשיאת כפים

קרבן אורה מסכת סוטה דף לז עמוד ב

והנה הרמב"ם ז"ל בהל' תפלה כתב, דב' מצות אלו הם מחויבים בכל יום, לעבוד את ה' בתפלה בכל יום. ולברך כהנים את ישראל בכל יום. משמע דב' המצות אלו הם בגדר א', אין להם זמן קבוע. אלא זמנן תמידי הוא. וגבי תפלה אחת בכל יום יוצא ידי מצוה ד"ת. וכמו שכתבתי בזה בחידושי ברכות. וחכמים תקנו ערב ובקר וצהריים. ותקנה זו היא מאבותינו הראשונים. וגם כנגד זמני עבודה. ותפלה במקום קרבן. ורשות הוא להתפלל בכל היום. כמשאז"ל (ברכות כ"א ע"א) הלוואי כו'. אבל מצוה זו דברכה ע"כ לא מסתבר דניתן להם רשות לברך כמה פעמים ביום לציבור אחד. ואם כן הא דתנינן דהכהנים נושאים כפיהם בכל תפלה ותפלה. צריך לדקדק טעמא מאי.

והתוס' ז"ל בדף לה. ד"ה וכתוב כו' כתבו דבמקדש היו הכהנים נושאים כפיהם בעבודת תמיד וכדתנן (תמיד ל"ב ע"ב) אמר להם הממונה כו'. וברכו את העם כו'. וברכת כהנים. וה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים. מבואר מדבריהם ז"ל דבכל עבודת ציבור היו נושאים כפיהם. וא"כ י"ל דמש"ה נושאים כפיהם בכל אלו התפלות שהם כנגד תמידים ומוספים. אבל מש"כ דברכת כהנים של אחר נתינת האברים על גבי הכבש היא ברכת כהנים של התמיד לא משמע כן במשנה תמיד שם. ועיקר נשיאת כפים היה לאחר הקטרה ובאו ועמדו על מעלות האולם. כדתנן התם פ"ז. וכ"כ התוס' ז"ל בברכות דף י"א ע"ב (ד"ה וברכת) דברכת כהנים דפרק ה' לא הוי על הדוכן ולא בנ"כ, אלא כמו שאנו אומרים. וכ"כ הרע"ב ז"ל בתמיד שם. אע"ג דהוכחת התוס' ז"ל בברכות מהא דתנן בתענית (כ"ו ע"א) דכהנים נושאים כפיהם ג' פעמים ביום. ולא תנן ד' פעמים, אחד לפני הקטרה ואחד לאחר הקטרה. אינו מובן, דהתם לא איירי בנ"כ במקדש בשעת עבודה. אלא בגבולין ובשעת תפלה. מ"מ הדבר ברור כמו שכתבתי, שהרי לא הי' על הדוכן כלל.

ומה שכתבו דה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים הי' נשיאות כפים. זה לא נתבאר בשום מקום. וצ"ל דמשמע להו הכי מהא דנושאים כפים בגבולין בכל אלו התפלות, ש"מ דבשעת עבודות אלו במקדש ג"כ נושאים כפיהם. אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' תפלה כתב דבמקדש לא היו נושאים כפים אלא פ"א ביום, אחר תמיד של שחר בשעה שעומדין על מעלות האולם. וכסתמא דתמיד. וכן איתא בתוספתא (סוטה פ"ז ה"ה) ברכת כהנים במקדש בשעה שהכהנים עומדין על מעלות האולם. אלא דמאי דסיים התם הכל כשרים לעלות במעלות האולם בין תמימים בין בע"מ קשה קצת, דהא מעלות האולם היו בין האולם למזבח. ובע"מ אסור ליכנס בין האולם למזבח. כדתנן בפ"ק דכלים (פ"א מ"ט). וכש"כ לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' ביאת מקדש דאיסור זה ד"ת הוא ע"ש. וי"ל דלא מיירי התם מאיסור כניסה, אלא מדין נשיאות כפים. דכשר אפילו בע"מ. עכ"פ לשיטת הרמב"ם ז"ל קשה מ"ש דבמקדש לא היה נשיאות כפים כ"א פ"א ביום. ובגבולין נושאים כפים כמה פעמים בכל תפלה....

ועוד אשוב לדון במצוה זו באופן חיובא. בשלמא במקדש יש לומר דזמנה וחיובה אחר הקרבת התמיד. וכמו שנאמר (ויקרא ט', כ"ב) וירד מעשות כו'. וישא אהרן כו'. ויברכם. אבל בגבולין איך הוא חיובא. דאין לומר דמחויבת היא בשעת תפלה. דהא תפלה דרבנן. ואפ"ל לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא. תפלה בצבור נראה דלא הוי אלא דרבנן. ונשיאת כפים א"א אלא בעשרה. וא"כ ליכא למימר דיש לה שייכות עם התפלה מה"ת. ועוד דנראה דעשה של תפלה לדברי הרמב"ם ז"ל נראה דיכול לקיים אפ"ל פ"א בכל לילה. דזה מיקרי נמי בכל יום. ונשיאת כפים א"א אלא ביום, כמו

שכתבו הראשונים ז"ל דאיתקש לעבודה. ואחי הגאון מו"ה יעקב ז"ל בספרו בא"ח תשובה פ"ו כתב מזה לסיועי לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא. דנ"כ במקדש הוא אחר העבודה, וה"נ בגבולין זמנה אחר עבודת התפלה ע"ש. ואין זה מספיק כמו שכתבתי. דנהי דאורייתא היא מ"מ חיובא הוא על כל יחיד ויחיד לעבדו בשאלת צרכיו ממנו ית'. וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל. ומה ענין זה לעבודת המקדש שהיא עבודת צבור. ומש"כ שם במעמדות ד"ת הם אין ה"נ. אבל כ"ז בזמן דאיכא קרבן מצוה מה"ת לעמוד על קרבנן. אבל חיוב התפלה מצוה אחריתא הוא על כל יחיד ויחיד. וכיון דהאסיפה להתפלל בצבור לא שמענו מה"ת. אכתי תיקשי מתי הוא חיוב נשיאת כפים. דלא מסתבר לומר דנתחייבו הכהנים והצבור להתאסף לקבל ברכה מן הכהנים בלי שום עבודה אחרת. ולכאורה מהא דדרשינן (ברכות כ"א ע"ב) קרא דונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. ולא אשכחן שום דבר שבקדושה מחויב מה"ת. וקצת משמע מזה דחיוב מה"ת הוא להתאסף לקדש שמו ית' ברבים. וזה ג"כ בכל יום, דהחיוב הוא תמיד. אבל לא מצינו גם מצוה זו לשום אחד מהראשונים. וכ"כ הר"ן ז"ל במגילה (י"ג ע"ב בדפי הרי"ף) גבי הא דתנן דברכת כהנים בעשרה משום דילפינן גז"ש בני ישראל מונקדשתי בתוך בני ישראל. וזה שמענו בגז"ש תוך תוך כו'. וסיים שם דאין זה אלא אסמכתא, דתפלה עצמה דרבנן היא. ולדבריו ז"ל הא גופא תיקשי מנ"ל דנשיאת כפים דווקא בעשרה מה"ת. כיון דדרשא זו אסמכתא היא, ומה"ת מנ"ל דבעי עשרה. ונראה דוודאי דרשא דונקדשתי דרשא גמורה היא לענין קידוש השם דיהרג כו' היינו דווקא בעשרה. כדאיתא בסנהדרין פרק בן סורר (ע"ד ע"ב) הך דרשא. וגז"ש דתוך תוך כו'. א"כ שפיר מצינן למילף לנשיאת כפים בגזרה שוה דבני ישראל. דאינה אלא בעשרה. ומ"מ לא נתברר לי באיזה אופן נתחייבה מצוה זו בגבולין.

והיה נראה קצת דחיוב מצוה זו בגבולין לאו ד"ת הוא, דכתיב ושמו את שמי כו'. שמי המיוחד לי. והיינו בבית הבחירה דווקא. אבל לא בגבולין. אבל מסתפינא לומר כן. ומדברי הרמב"ם ז"ל וודאי לא נראה כן. דכתב סתמא דמ"ע לברך את ישראל בכל יום. ובגמרא נמי לא משמע כן מהא דאמרין בברייתא יכול אף בגבולין כן משמע דמצות נ"כ היא גם בגבולין. אלא דאמרין אותה בכינוי. ונהי דיש לדחות דהא בהא תליא. כיון דילפינן בגז"ש דאין אומרין השם ככתבו בגבולין. ממילא שמעין דלא שייכא מצוה זו בגבולין, דעיקרה בשם המיוחד. אכתי לא משמע הכי מהא דאמר ריב"ל לקמן (ע"ב) כל כהן שאינו עולה עובר בג' עשה. ומשמע דבגבולין מיירי. וכן מוכח מדברי הירושלמי (בזיר פ"ז ה"א) שהביאו התוס' ז"ל לקמן (ע"ב ד"ה כל כהן) בשמעתין. כהן מהו שיטמא לנשיאת כפים משום דעשה ידחה ל"ת. ובגבולין איירי התם. וכן משמע בכלא שמעתא דכתובות פ' האשה שנתארמלה (כ"ד ע"ב) גבי מעלין מנשיאת כפים ליוחסין ע"ש.

רמ"א אורח חיים סימן קכח סמ"ד

בכל מדינות אלו <לז> שאין נושאים כפים (קסה) ע אלא פח] בי"ט, משום שאז (קסו) שרויים [עח] עח' } בשמחת יו"ט, וטוב לב הוא יברך; מה שאין כן בשאר ימים, <לח> אפי' בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מחייתם (קסז) ועל ביטול מלאכתם; ואפי' בי"ט, אין נושאים כפים אלא בתפלת מוסף, שיוצאים אז מבהכ"נ וישמחו בשמחת יו"ט (דברי עצמו). וכל שחרית ומוסף שאין נושאים בו כפים, עא אומר הש"צ: אלהינו ואלהי אבותינו וכו', כדלעיל סוף סי' קכ"ז; ויום הכפורים, נושאים בו כפים כמו בי"ט, קא) ויש מקומות שנושאים בו כפים בנעילה, ויש מקומות אפי' בשחרית.

משנה ברורה סימן קכח

(קסה) אלא ביו"ט משום וכו' - בין שחל בחול או בשבת ויש מקומות שנוהגין שאין נושאים כפים אפילו ביו"ט כשחל בשבת [קלב] אבל אין מנהג זה עיקר כלל כמו שכתבו [קלג] הרבה אחרונים. נהגו הכהנים סלסול בעצמן [קלד] לטבול בעיו"ט משום נשיאת כפים שלמחר [קלה] וגם בלא"ה צריך אדם לטהר א"ע ברגל ומ"מ אין זה מעכב בדיעבד: (קסו) שרויים בשמחת יו"ט - וביוה"כ [קלו] ג"כ נושאים כפים שיש בו שמחת מחילה וסליחה:

(קסז) ועל בטול מלאכתם - הלשון מגומגם וח"ו ישראל קדושים יצטערו בשבת על בטול מלאכתם ביום הקדוש. והנכון שצ"ל ובשביל בטול מלאכתם וקאי טעם זה על הא דלעיל שאין נושאים כפים בשאר ימים וכן פלגינהו בד"מ שכתב טעם לפי שטרודין בהרהורין וכו' להא דאין נושאים כפים בשבת ואימות החול כתב הטעם משום בטול מלאכה עי"ש

מגן אברהם סימן קכח סק"ע

אלא בי"ט. ומ"ע כתב דמנהג גרוע הוא ובקצת מקומות נוהגין כשחל שבת בי"ט שאין נ"כ ולא ידעתי טעם לדבר ואפשר משום שאומרים רבש"ע וכו' ויש בו איסור תחנה בשבת משא"כ בי"ט דלא קפדי כולי האי כמ"ש בא"מ שא"א בשבת אח"כ מצאתי בס' פתרון חלומות כ' שמצ' בתשובת הגאונים שא"ל הרבון בשבת אא"כ כשמתענ' בשבת ת"ח והוא חולק עליהם וכו' אם מותר להתענות כ"ש לומר הרבון ע"כ ול"נ דדברי הגאונים שרירן וקיימין דבשלמ' תענית ודאי מבטל החלום כאש לנעורת והוי כמו פקוח נפש משא"כ הרבון וכמ"ש בי"ד ס"ס קכ"ה דבעי' שתהיה הרפואה ידוע ע"ש ולכן יש לנהוג כמ"ש הגאונים דאין בנו כח לחלוק עליהם בסברא בעלמ' וגם י"ל דדוקא חלומות שמתענים עליהם בשבת מותר ג"כ לומר הרבון משא"כ כשאין מתענים וכ"כ של"ה דמותר בו ביום להתודות על חטאיו ולבכות, כתב ב"י בשם האגור והג"מ שמנהג הכהנים לטבול לנ"כ וקשה עליהם לטבול בכל יום לכן אין נ"כ אלא בי"ט עכ"ל (ונ"ל דמה"ט כשחל י"ט בשבת אין נ"כ דלא רצו לבטל עונה האמורה בתורה) וכ"כ האגודה עמ"ש סימן תרי"ג סי"א, ונ"ל דמטעם זה נהגו הכהנים שלא לזקוק לנשותיהם בליל י"ט כדי שלא יחזרו ויטמאו בי"ט בקרי ואע"פ שאפשר לטבול שחרית מ"מ יהיו טבולי יום ועוד דלא נהגו לטבול בי"ט כמ"ש סי' שכ"ו ס"ז אבל קצת נוהגין שאין נזקקין לנשותיהן ואין טובלין (בעי"ט) ולא יאות עבדין ונ"ל דאם הוא ליל טבילה ישמש ויטבול שחרית ועמ"ש סי' תקפ"א ס"ד:

שער הציון סימן קכח

(קלב) ואף שנוהגין כן משום שחוששין שאין נשיאת כפים אלא אם כן שטובלין לקריין, ואין רוצין לבטל עונתן, אין כדאי בזה לדחות מצות עשה, ומוטב שיהיו נושאים כפיהם אף ששמשו ולא יכולין לחזור ולטבול [וגם עיין בסימן שכ"ו במשנה ברורה סעיף קטן כ"ד דרוב האחרונים סותמין להקל לטבול לקריין בשבת ורק יזהר שלא יסחט השער]. וכל שכן מה שחושבין שהוא אסור גדול לשמש ובאין על ידי זה לחטא, והוא טעות, שאין בו אסור כלל רק שהחמירו על עצמן [חיי אדם]

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן יח

בנ"כ ביו"כ שחל בשבת ה' דתשובה תשכ"ז. מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר שלמה כהנא שליט"א. הנה בדבר שיש בביהכ"נ שלו אנשים שאין מניחים לכהנים לישא כפים ביו"כ שחל בשבת, הוא טעות ויש לגעור בהם, כי אף לאלו מקומות שנהגו שלא לישא כפים ביו"ט שחל בשבת ודחק המג"א ליתן טעם בסימן קכ"ה ס"ק ע' עיי"ש, ושני הטעמים שכתב שם לא שייך ביו"כ, דהטעם שחוששין לשמא יאמרו הרבנו ש"ע דנוהגין לומר בשעה שהכהנים נו"כ שאסור בשבת מצד שאין אומרים תחנונות ובקשות בשבת, ליכא ביו"כ אף כשחל בשבת דכל היום הוא לבקשת תחנונים, ואף אבינו מלכנו שאין אומרים לכאורה פשוט שהוא להיכרא בעלמא דהא אומרים כל התפלות כמו ביו"כ שחל בחול וכן מצאתי בעה"ש /או"ח/ סימן תרי"ט סעיף ה', אבל בריב"ש סימן תקי"ב משמע שאוסר מדינא מטעם דשאני מכל התפלות דהם בתוך התפלה שחוזר הש"צ ונחשבו כטופס ברכה עיי"ש, אבל הא גם הרבש"ע הוא בתוך התפלה, ואף אם נימא דכיון שהש"צ אינו אומר הרבש"ע וגם משום שאומרים זה בלשון יחיד לא נחשב זה מטופס ברכה, הא גם הריב"ש כותב שאין ברור לאסור לומר אבינו מלכנו בשבת דיו"כ ויש מקומות שאומרים א"מ ביו"כ אף כשחל בשבת, וגם יש מקומות שאף בשבת ר"ה ושבת תשובה אומרים, ואין לשנות המנהג כיון שרבו הסברות ואין איסורו חמור כל כך עיי"ש, א"כ ודאי שאין שייך לגזור שלא לישא כפים בשביל שמא יבוא לומר הרבש"ע מאחר דאף

אם יאמרו הרבש"ע לא יעברו באיסור חמור. וטעם הטבילה לא שייך ביו"כ שכבר טבלו בעיו"כ וביו"כ אסורין בתשמיש ואין לו שום צורך בטבילה, דלראות קרי ח"ו ביו"כ לא שכיחא. ונמצא שביו"כ ליכא אף טעמים הדחוקים שחששו לזה באותן המקומות שהנהיגו שלא לישא כפים בשבת אף כשהוא ביו"ט, וממילא גם באותן מקומות היו צריכין לישא כפים ביו"כ אף כשחל בשבת. וגם המנהג שהיה בכמה מקומות שלא לישא כפים ביו"ט שחל בשבת אינו מנהג לחוש לו אף במקומות ההם ובזמן האחרון כמעט לא היה שום מקום שנהגו מנהג גרוע זה וכמפורש בעה"ש /או"ח/ סימן קכ"ח סעיף ס"ד דהמנהג שהיה מקדם דיו"ט שחל בשבת לא היו נושאים כפיהם כבר נתבטל בימינו כי אין במנהג זה טעם וריח. ולכן אין לשמוע לאנשים אלו לבטל מ"ע היקרה הזאת והם ג' מ"ע, ובפרט בשנות צרות אלו שאנו צריכים לברכה ולרחמי שמים טובא וצריך לצוות לכהנים שישאו כפיהם, ואת הרבוננו ש"ע טוב שלא לומר גם ביו"כ שחל בשבת. והנני גומר בברכה לגח"ט, ידידו משה פיינשטיין.

שו"ת בית אפרים אורח חיים סימן ו

הנה זכינו ליתן טעמים מספיקים למנהג הזה שנהגו בפני רבים וגדולים זמן ארוך יותר מן ת"ק שנה אבל באמת אין אנו אחראין לזה דאף אם היה נעלם מאתנו טעם הדבר אין לנו לשנות המנהג

שו"ת מהרי"ל החדשות סימן כא

באגור נשאל גדול הדור מהרר"י מולין למה אין הכהנים נושאים כפיהם בכל יום מאחר שהוא מ"ע. תשובה.

והא דאין נושאים כפים בכל יום, שמעתי מפי מו' חמי כהנא רבהא ז"ל דהו' משום דנהגי כהני לטבול כדאיתא בהג"ה ביש מיימונב ואני מוסיף לבארג דבריו, שיש עונות מתרמי דקשה להו לטבול וגם בושים ויש דאירע להו דבר לאונסו ויש טיילין ושטופין ואם ימנעו היו מקצת מתביישין, ואם יטבלו היו ג"כ מתביישין ויתבוה עוד נראה קצת משום ביטול מלאכה כי היכי דאין מוסיפין ואפי' בשבת, הא קמן חזינן דאין מנהג להוסיף על ז' אף כי פעמיים יש הרבה נכבדים בקהלות בשבת אין מוסיפין כלל. ושמא משום ביטול תורה וטורה ציבור נהגו שלא להוסיף, אע"ג דביטול קטן היה. וכן בחול המועד דפסח יש פרשיות ארוכות כדי להוסיף אפי' הכי אין מוסיפין על הד', הכא נמי יש לומר נשיאות כפים אפי' אם יאמרו במהירות אי איפשר בלי שהות קצת. וכן יש לומר מפני הגיוס. וביש מקומות ראיתי שאין מניחין שום גוי בבית הכנסת בשעת נשיאות כפים וכיון שאין מזהירין, הכהן לא עבר. ומסתייע להא דלעיל, דמדמינן ליה למוסיף, עובדא דריצב"אז שקרא ד' ביום ה' כשהיה חתונה דהוי כרגל וכן נשיאות כפים בחתונה מהאי טעמא.

הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב אות ג

[ג] ריב"א התיר להוסיף על שלשה כשיש חתונה ביום ה' אם צריכים לכך כגון שיש ג' חתנים ב' ישראל ואחד כהן כהן דהא חופה הוי כמו מועד כדמוכח פ"ק דכתובות ע"כ:

בית יוסף אורח חיים סימן קכח

דחק עצמו לקיים מנהג מקומו ואינו מספיק כי מה שכתב מפני שנוהגים לטבול קודם האי חומרא דאתי לידי קולא היא ותלי תניא בדלא תניא שהרי טבילה לנשיאת כפים לא הוזכרה בתלמוד ואם הם נהגו להחמיר ולטבול למה יבטלו בשביל כך שלש עשה בכל יום ואף על פי שאינו עובר אלא א"כ נקרא מכל מקום מוטב להם שיקיימו שלש עשה בכל יום ולא יטבלו כיון שאינם מחוייבים משיטבלו ועל ידי כן יניחו מלקיים שלש עשה בכל יום וישייר כחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאת כפים

דרכי משה הקצור אורח חיים סימן קכח אות כא

ואני אומר כי הטעם שחשבו הם לטפל הוא העיקר כי מחמת ביטול מלאכה לעם שבאלו הארצות שהכהנים והעם טרודין במחיתן בגלותן ואין להם לפרנס בני ביתם כי אם הלחם אשר ילקטו בזיעת אפם דבר יום ביומו והם טרודין למחיתן ואינם שרויים בשמחה לכן אין נושאים כפיהם ביום שיש בו ביטול מלאכה לעם ואף בשבת אינן נושאים כפיהם מפני שטרודים במחשבתם והרהורים על מעשה ידיהם שעברו ושעתידיהם להיות וינוח גופם קצת מעמלם ואינם שרויים כל כך בשמחה כמו ביום טוב שנאמר בו (דברים טז יד) ושמחת בחגך ולכן נשתרבב המנהג שלא לישא כפים כי אם בימים טובים כן נראה לי:

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן כג

ראב"ד שכלנו טמאי מתים ואפ"ה כ' המחמיר מתברך, ויעיין דגול מרבבה בי"ד סי' שע"ב ד"ה אמר יחזקאל וכו' יע"ש. ולולי דברי הראב"ד הייתי אומר חומרת המקצעות הוא עפ"י מ"ש רמב"ן על התורה בפסוק לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי וגם בפ' נדה 1 שהאומות הראשונים היו יודעים להזהר עוד שלא לדרוך על מקום דריכת כפות רגלי הנדה והיו נזהרים מהבל דבורה וכדומה הרחקות יתירות עפ"י ידיעתם בטבעיות שהוא ארס מזיק, וא"כ ס"ל דכהן שאינו נזהר בזה אינו ראוי לעמוד לשרת לפני ה' משום הקריבהו נא לפחתך, הנה כי כן בזמננו אלה דאין שום אדם נזהר מזה, או דנשתנו הטבעיים והזמנים והמקומות או כיון שדשו ב' רבים שומר פתאים ה', בין כך ובין כך לעת כזאת אין כאן בית מיחוש בענין זה והמחמיר אינו אלא מן המתמיהים, וידעתי כי הגאון מו"ה זלמן מרגליות בתשו' בית אפרים [חאו"ה סי' ו'] נתעורר ע"ז לומר דמשום כן אין הכהנים נושאים כפים בכל יום ויום בזמננו, ונ"ל טעם פשוט דנ"כ כתיב בקרא אחר עבודה וכדילפינן רפ"ב דמגלה מדכתיב וירד מעשות החטאת ויברך את העם, ותפלה במקום עבודה ואין ספק כשאין עבודה רצויה והיא פגול ח"ו גם ברכת כהנים לא תחול על המתברכים אז, והיות בעו"ה כל ימות החול טרודים על המחיה והכלכלה ורוב התפלות בלי כוונה וטרדה מרובה ותפלה בלא כוונה כקרבן שאינו רצוי ע"כ מברכים בי"ט שהעולם פנויים ומכוונים בתפלתם, וכה"ג כ' בפירוש המחזור על המנהג שנוהגים לברך הילדים בשבת וי"ט דוקא ע"ש

בנין תפלה חסידים י שלמה

חובה אחת ואף יהיה זה מכאול ועון ח"ו דהא עובר בכל תגרע ולכן תקט להחפול שיהיה הברכה שלימה כן שמעתי מפי מר אהרן הכהן רש"י: **ורענני** המנהג שנהגו בכל מדינה שלא לישא כפים רק ביום טוב ובר"ה וביום הכפורים וכו' ש"כ הרמ"א בהגה"ה בס"י קב"ח סעיף מ"ד הגה כבוד דתקף האחרונים בעטם המנהג. ומה ש"כ הרמ"א ז"ל העטם משום שאז שריו בשמחה י"ט טוב עין הוא יברך קשה מובא דא"כ בר"ה ויהי"פ למה עשאין כפיהם הא בר"ה ויהי"פ אינו נהיה מלוח שמחה וגם על העטם שכתב דמשה"ה אין נ"כ בחול משום בעול מלאכה לעם תיקפי למה אין נ"כ בשבת וכבר האריך בזה כל האורך בספר ראשית כפרים למר אחי הגאון ז"ל (דף י"ג) ומש"ס מר אחי ז"ל סמך גדול למנהגיט מש"ס ערוך דסוטה (דף ל"ח) דמקשה דמה להגן כ"ג ור"ח ועבורה לבור עכ"ל ומס"ך וכתב ח"ל דבר"ה כיון דאין יכולת לקיים בידע מ"ע זו ככ"י משום בעול מלאכה לעם נראה דש"י יש לנו לקיים בזה כפשיטתה דקרא וישא אהרן וגו' שלא לישא כפים רק בזמן דאיכא חטאת ועונה ושלמים וכו' וכסדרת ר' יצחק בש"ס דסוטה הג"ל ומהה על הגאון רמ"ע מפלטי ז"ל בתשו"ס סי' ל"ה שכתב סברא זו לטעמו וכלי שפך דאשמיעתי' להגאון הג"ל סיגיא דסוטה (דף ל"ח) עיי"ש. ואני תמה דהמעיין במל"מ בפ"ד מהל' חלה יראה להדיא דביתא סוגת הגמרא הג"ל דאין סוגת ר' יצחק להקשות דלא יגאג מ"ע דברכת כהנים רק בכה"ג ובר"ח ועבורה לבור דפשוט דמ"ש דנ"כ הוא דבר הגהג בכל יום. ועוד דגם בגבולין הוא מה"ח ובגבולין הא ליכא קרבן. אלא עיקר הדינה הוא דקשה על ס"ק דלמד דמ"ע דברכת כהנים הוא בג"כ דווקא מקרא רוסא אהרן ע"ז מתקשה דמה להגן סקן היה כ"ג ור"ח ועבורה לבור אבל בכל יום דליכא כה"ג מג"ל דבטי נ"כ אבל עיקר מ"ע דברכת כהנים בלי שפך דטהג בכל יום ואולי כוונת מר אחי ז"ל לומר דמ"ע לברך בג"כ אין לו רק במקום דאיכא חטאת עולה ושלמים וכיון דהכניס מצרכין בג"כ דווקא מחילא לא נהגו לברך רק ביו"ט דאיכא חטאת ושלמים וגם בר"ה וי"כ דליכא שלמים מ"מ איכא חטאת [ובן השיב לי על פה בפירוט דכן הוא סוגיא מ"מ על עטם של מר אחי קשה דא"כ בר"ח שחל בשבת יהיה נ"כ דאיכא חטאת וגם ליכא בעול מלאכה לעם וכבר הרגיש בעלמו שם בהגה"ה וראיתי להגאון בעל חסד סופר ז"ל ב"ח"ס סי' כ"ג שכתב טעם על המנהג שאין עשאין כפים רק ביו"ט משום דנ"כ כה"ג בקרא אחר עבודה ודילפינן רפ"ב דמנינה מרכתיב וירד מעשות חטאת ויברך אף הגם ומפלה במקום עבודה ואין שפך בארץ עבודה דמ"ה והוא פגול ח"ו גם ברכת כהנים לא חמול על המצברכים. והיות בשו"ה"ל כל ימות החול מרורים על המחיה ועל הכלכלה ורוב התפלה וכו' ע"כ מצרכים ביו"ט שהעולם פגים ומכוונים בתפלתם וכו' אלו דבריו ז"ל ש. ואנכי תמה דמי תלה ברכת כהנים בתפלה והלא ברכת כהנים בגבולין נ"כ נראה שהיא מ"ע מן התורה דהלא בקרא סתמא כתיב כה כה כפרו וכו' וגו' והי' בכל המלות הכתובות בתורה והנהגות בכל מקום ובכל זמן וכו' הרמב"ם ז"ל במנין המלות אשר לפני ס' היו החוקה מלוא כ"ו לברך כהנים אחי ישראל שנאמר כה תברכו את בני עכ"ל ולא הוצרכו דווקא במקום שבעת עבודה הוא מ"ע. וכה"ג ג"כ בספר החתך במלוא ש"ס שנלשנו הכהנים שיברכו ישראל בכל יום כו' וכן משמע ג"כ מהירושלמי דמיר שהובא בתוספות דסוטה (דף ל"ח) ד"ה (ל) ומיבעינא ליה מאו שימתא כהן לנשיאח כפים אי אמרינן דאחי עשה דחייבי בני"כ במקום דהתם פשיטא דאין לו לטמא דהא עמא אסור ליכנס למקום ומיבי כרת ופשיטא דנ"כ לא ידחה איסור כרת דהא אין עשה דוחה ליה שיש בו כרת אלא ע"כ דבגבולין קאמר וזה וודאי ג"כ דוחק למר דמירי לכיין עומדת בית הפרס הוא מדרבנן ומיבעינא אי אחי נשיאח כפים ליה ליה מן התורה דליכא למימר כלל בירושלמי דחודא דבית הפרס ים לו תקה על ידי נפוח דהא ק"ל דמנפח אדם בית הפרס והולך וכיון דיש לו לעשות ע"י התם פשיטא דאסור לעשות באסור. ועוד דאפי' אם מיירי בגוונא דא"ל לעשות ע"י היתר הא דעת השאלותות באתא הובא ירוס' בע"ז (דף י"ד) דלכל המלות מתיר הבהן לממלות בבית הפרס דבמקום מלוא לא העמידו חו"ל דבריהם והא דאמרינן בע"ז שם דמטמא להן בבית הפרס ללמוד תורה ולישא אשה רבותא תקן דאפילו הגי מלות דיקלי שרי וכו"ס שאר מלות עיי"ש בתוס'. וא"כ נ"כ לא גרע משאר מלות וכן משמע בירושלמי שם מתמלה דס"ל דחומר ליטמא לכל המלות וכמו שכתב בשו"ה קרבן שם וכן כתב הש"ך עוד להדיא שם בר"ה מה שיעמא דבירושלמי ע"כ

דמיבעינא ליה בטומאה דאורייתא דאלו לקומאה דרבנן לא גרע משאר מלות וא"כ מוכח להדיא דהירושלמי ס"ל דנ"כ הוא מ"ע מה"ח אפילו בגבולין [וכ"כ מר אחי הגאון ז"ל בספרו שם בקי"ט דמהירושלמי איכא להדיא למימר דהוא מה"ח] ודלא כהגאון יעב"ץ ז"ל דס"ל דאחי אלא מדרבנן ע"כ וא"כ פשיטא דלא חליא בתפלה כלל דלא מיבעינא לשיטת רוב המפרשים דתפלה הוא דרבנן ואנשי כנסת הגדולה הוא דתקט מלוא תפלה וא"כ כל ימי בית ראשון וגלות בכל היו כהנים עשאים את כפיהם בכל יום בגבולין בלא תפלה כלל. ואפילו לדעת הרמב"ם דס"ל דתפלה מלוא עשה מן התורה היא מכל מקום הרי כתב בעלמו בפ"א מהל' חלה הלכה ב' דתפלה מיוחדת לבור לא נתקנה רק בימי עורא אבל כל ימי בית ראשון וגלות בכל היה כל אחד מחפלי צפני עמנו כפי יטלתו ובכל עת שירלה. יש מחפלי פעם אחד ביום יש מחפלי פעמים הרבה עיי"ש וא"כ א"ל לומר כלל דנשיאח כפים בגבולין עיקר חיובא חמנה בעת התפלה דווקא דהלא מה"ח ליכא זמן לתפלה כלל וגם ליכא חיובא להתפלל לבור אלא כל אחד מחפלי בעת שאר רולה ונשיאח כפים הא בעי עשרה וכדתקן בפ"ג דמגילה (דף כ"ג) [מיהא י"ל דהא אינו אלא מדרבנן ואף דלפינן זה מקרא דונקדשתי בתוך בני ישראל מ"מ נראה דאחי אלא אשמכחא [וכ"כ הר"ג ב"מגילה שם להדיא ע"ש] ול"ע בזה] וא"כ דברי הגאון בעל ח"ס ז"ל הג"ל תמיהין בזה :

שוב מלאחי בס' קרן אורה על מס' סוטה להגאון מ' יצחק מקארלין בסוטה שם שהאריך ג"כ להסמפק שם בשאלת כפים בגבולין אם הוא מה"ח או לאו ואם יש להם שייכות לתפלה והאריך ג"כ כמ"ס בעוה"ה דאף לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא מ"מ חלה לבור נראה דיודאי אינו אלא מדרבנן ותמה שם על אחי הגאון דמשכחט יעקב בא"ח בסיומן ס"ו שהביא סיוע מדין נשיאח כפים להרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא ולהג"ל אינו אלא כלל דאף לדברי הרמב"ם ז"ל נ"ל דנ"כ לא שייך לתפלה כלל גם הוא ז"ל הכריח שמה דמטת עשה מן התורה היא מדברי הירושלמי הג"ל וגם מד' הילוקים שפרשה שאל בשם הספרי וטא ע"ש בספר הג"ל. אך לענין עיקר הטעם של מנהגיט הנה כבוד כחבתי לעיל בתשובה הלו טעם נסון להתנהג. ובס' ראשית בכורים למר אחי ז"ל (דף י' ע"א) נדפס על שמי עוד טעם נסון להתנהג ע"פ הירושלמי (פ"ט דסוטה הלכה י"ד) ע"ש ואין מן האורך להכפיל הדברים הגלע"ד כחבתי בעוה"ה :

סימן יא רחוי לברר בדין דבר שגיבולו במשקה דמבואר בפסחים (דף קס"ו) דלירך נט"י דנראה כמעט כל דעת הראשונים ז"ל דלירך לברך על הגטילה ג"כ ומהם הרמב"ם ז"ל ברפ"ה מהלכות חמץ ומלה דכתב שם דלירך לברך על הגטילה שרוחן לטבול ראשון ואף דהגטילה הולאת אינה בזה אלא משום דהו דבר שגיבולו במשקה [וכתב"ש הרמב"ם בהלכה ב' דלירך לטבול הירקות בחרוסת ומרוסת הוי משקה כמ"ס התוס' בערבי פסחים (ק"י) ע"א ד"ה דירך] דבעת האכילה מקלשין אותו ביון וזממן ויון הוה אחד מו' משקין כמבואר בשו"ע א"ח סי' קנ"ט סעיף ד' ובזמנינו נוהגין לערבו במי דבש וג"כ הוי משקה דרבש דבטרים הוה משקה כמבואר שם שם בשו"ע]. וכן רבינו יוסף טוב עולם ז"ל בפיוט של שיער לשבת הגדול יסד ג"כ דמשי ידיה ומבדך טעמי' וכן בסדר הלילה שיער מהר"ם מרומנובורג ז"ל והועתק בהגהת מיימוני סוף הלכות חמץ ומלה יסד ג"כ שלירך לברך על הגטילה שכבוד שם וידו רחן ויברך כחוקה ארומה בטבול ברכה הגיונה ע"כ אכן בהגמ"ש שם נספיק בדבריו דאפשר דהא דקאמר דמבדך כחוקה ר"ל דברכת בורא פרי האדמה קאמר וכדמסיים ארומה בטבול ברכה הגיונה והביאו קלח רח"י לזה מדרביו יעו"ש. [ולי לעיור נראה להביא ראה מוכרחת לזה דא"כ תיקפי ידיה אידויה דהא הגור א"ח בס' תע"ג הביא בשם מהר"ם מרומנובורג ז"ל שהאידוה א"ל עטילה כלל לדבר שגיבולו במשקה וע"כ לא היה מבדך על הגטילה כ"כ הסוד בשמו שם והיאך יסד שלירך לברך אלא וודאי דקאי על ברכות בפ"א וכמ"ס הגהות מיימוני ק"ל ג"ל אמנם אח"כ מלאחי קן בס' מפורסם ושכחתי שמו וכדמזמנה לי שמלאחי קן בס' באר שבע על הוריות וכריתות בסוף הספר של' דיש מחלוקה הפוסקים בדעת מהר"ם ז"ל בדין זה שהדוקא והכלבו הביאו בשמו יצ"פא דאין לירך לברך: **וְגַם** דהק' פוסקים פליגי בפרוש המבדך כחוקה שיער מהר"ם ז"ל אי ר"ל ברכת על נטילת ידים או ברכת בפ"א ומלשון זה ילא המחלוקה וכמו דנסתפק בהגמ"ש בפירוט דברי מהר"ם ז"ל]: וכן כמה ראשונים ס"ל קן וכנ"ל ג"כ דעת הגור בס' קנ"ח והרא"ש בפסחים יב"פ כל הבשר וכמ"ס הב"י שם בס' קנ"ח יב"ר

שוב מלאחי בס' קרן אורה על מס' סוטה להגאון מ' יצחק מקארלין בסוטה שם שהאריך ג"כ להסמפק שם בשאלת כפים בגבולין אם הוא מה"ח או לאו ואם יש להם שייכות לתפלה והאריך ג"כ כמ"ס בעוה"ה דאף לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא מ"מ חלה לבור נראה דיודאי אינו אלא מדרבנן ותמה שם על אחי הגאון דמשכחט יעקב בא"ח בסיומן ס"ו שהביא סיוע מדין נשיאח כפים להרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא ולהג"ל אינו אלא כלל דאף לדברי הרמב"ם ז"ל נ"ל דנ"כ לא שייך לתפלה כלל גם הוא ז"ל הכריח שמה דמטת עשה מן התורה היא מדברי הירושלמי הג"ל וגם מד' הילוקים שפרשה שאל בשם הספרי וטא ע"ש בספר הג"ל. אך לענין עיקר הטעם של מנהגיט הנה כבוד כחבתי לעיל בתשובה הלו טעם נסון להתנהג. ובס' ראשית בכורים למר אחי ז"ל (דף י' ע"א) נדפס על שמי עוד טעם נסון להתנהג ע"פ הירושלמי (פ"ט דסוטה הלכה י"ד) ע"ש ואין מן האורך להכפיל הדברים הגלע"ד כחבתי בעוה"ה :

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן קד

מש"כ מעכ"ת שי' ליישב טעם שאין נ"כ בכל יו"ט בשחרית הוא משום דאז שיש נ"כ במוסף מעמידים על קושיית ר"י אי מה התם כו' וכמו כן בענין חטאת ג"כ ורק בכל יום שאני דכתיב כל הימים. תמה אני וכי יאמר מעכ"ת שי' דגם בבהמ"ק לא נשאו כפים ביו"ט ובר"ח במעשה התמיד ח"ו. וגם הלא בירושלים עוד היום נ"כ גם בשחרית אפילו ביו"ט וזכרוני ששמעתי כמדומה מחותני הגאון מהרי"ץ הגאב"ד דוואלזין זצ"ל שפעם א' הסכים רבינו הגר"א ז"ל להנהיג נ"כ בכל יום בבית מדרשו. ועכבוהו מן השמים ונלקח לבית האסורים בעת המחלוקת הנוראה בוילנא ל"ע. ואח"כ חו"ז הגאון אביר הרועים מוהר"ח ז"ל הסכים ביום א' שביום המחרת יצוה לישא כפים. ובאותו לילה נשרף חצי העיר ובה"כ שבעיר וראו והתבוננו שיש בזה איזה דבר סוד בסתרי השפעת הברכה היורד ע"י ב"כ בחו"ל. ואין אתנו יודע עד מה:

ערוך השולחן אורח חיים סימן קכה סס"ד

והנה ודאי אין שום טעם נכון למנהגינו לבטל מצות עשה דברכת כהנים כל השנה כולה וכתבו דמנהג גרוע הוא אבל מה נעשה וכאלו בת קול יצא שלא להניח לנו לישא כפים בכל השנה כולה ומקובלני ששני גדולי הדור בדורות שלפנינו כל אחד במקומו רצה להנהיג נשיאת כפים בכל יום וכשהגבילו יום המוגבל לזה נתבלבל הענין ולא עלה להם ואמרו שרואים כי מן השמים נגזרה כן ומצד הדין י"ל ע"פ מ"ש בסעיף מ"ט ע"פ הזוהר דבעינן שמחה דומיא דאהרן ובניו בשמיני למילואים ולזה נאמר כה תברכו אמנם זה שהיה מנהג מקדם דיו"ט שחל בשבת לא היו נושאים כפיהם כבר נתבטל בימינו כי אין במנהג זה טעם וריח כמו שהאריכו מפרשי הש"ע בזה [ט"ז סקל"ז ומג"א סק"ע] ובעל קרי מותר בנשיאת כפים [ב"י] והמחמיר לטבול תבא עליו ברכה אמנם בא"י ובמצרים ובכל אזיא נושאים הכהנים כפיהם בכל יום